

אישם בנכבי זכרוננו עולה, ברגע זה, סיפור שקראתי בילדותי. איני זוכר את שמו. אך נדמה לי שהיה פרי עטו של סטפאן צ'ייג.

הוא סיפר על שופט, ששלח אנשים רבים לבית-הסוהר. ברכות הימים החל מצפוניו מציק לו. ואז שלח את עצמו למאסר, כדי לעבור על גופו את יסוריו של אסיר.

היו אלה יסורי-גיהנום. האיש, ששלח אלפי אנשים לרכבות שנות מאסר, הבין לפתע כי ביצע — תוך אדישות, שיגרה וקהות-ללב, פשע נורא.

איני זוכר את סופו של הסיפור.

כמו רוב אזרחי ישראל, חונכתי להתייחס אל בית-המשפט בכבוד, כימעט בחרות-קודש. למדתי לראות בבית-המשפט את מיבצר הדמוקרטיה וה-חרות, מיבצר יעיל יותר מן הכנסת והעיתונות. לא פעם שמח לבי למישמע החלטה חדשה של בית-המשפט, שהוסיפה נידבך לחומת-המגן על חופש-האדם.

אולם יש גם צד שני של המטבע.

על הצד הזה אני רוצה לעמוד. איני בא לבנות את בית-המשפט. אני בא לעורר את תשומת-לב השופטים והציבור כולו לפינה חשובה של חיינו. לפתח חמאת רובק. לפתח כל בן-אנוש. גם לפתח כבוד השופט.

הנה פירסמנו את סיפורו המחריד של הילד דני חזן, שנפטר בעודו אסיר. יש לחזור ולהטיל אור על פרט אחד, אולי המזעזע ביותר, בסיפור זה. דני חזן, בן ה-14, קודח בחום של 40 מעלות, כאשר נעצר בידי המשטרה, כחשוד בפריצה.

במצב זה הובא בפני כבוד השופט אלי שרון באשקלון, שהוציא נגדו פקודת-מעצר.

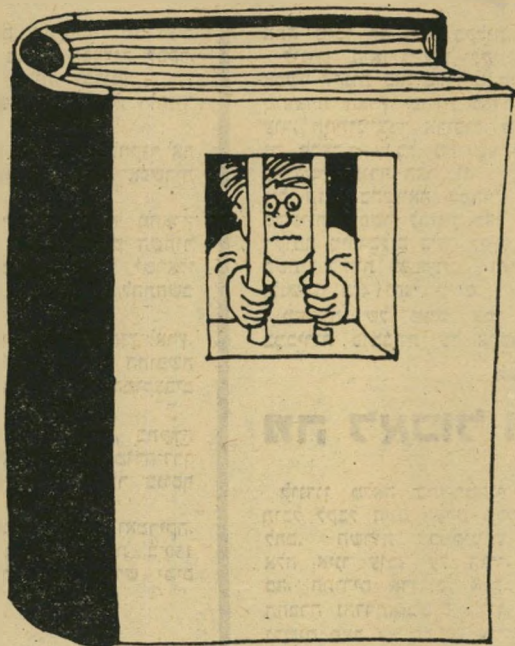
ביום ה-13 של מעצרו, אחרי שמצב הילד הלך ורע, הובא אליו רופא מיסטרתי לבית-המעצר. כפי שהודה שר-

טיפול הרפואי המוכבט, השיב: „לא, לא, לא ברקתי.”

בשבוע שעבר הובאה בפני השופט יהודה טרייביש צעירה אמריקאית בשם ג'ואן קירבי. היא חשודה ב-הברחת חשיש בגלויות-דואר.

ג'ואן קירבי נמצאת בחודש השביעי להריון-נה. השופט שלח אותה למעצר של 15 יום.

בעת הדיון הוזכר כי הצעירה סובלת מכאבים, וזקוקה

יודע שהם פושעים מועדים, אנשים שנכנסו לכלא ויצאו מן הכלא במרבית שנות חייהם. כבוד השופט יושב על הכס הרם, ושולח אנשים לימרי-מעצר, וגוזר להם שנות-מאסר.

אלפי ימי מעצר. אלפי שנות מאסר.

הוא בן-אדם, בשר-ודם כמו כולנו. רק אדם-עליון היה מסוגל למלא תפקיד זה מבלי שילקה, כעבור זמן-מה, בקהות-חושים מסויימת. ומבלי שתייאש מכל תקווה להחזיר למוטב פושעים מועדים, ואף עבריינים צעירים מועדים.

זה אנושי, אנושי מדי.

כבוד השופט לא הושיב את עצמו בכלא, כמו אותו גיבור דמיוני בסיפורו של צ'ייג. אין הוא יודע, אין הוא יכול לדעת, מה טיבו של יום, של שבוע, של חודש, של שנה בבית-הסוהר רמלה, אשקלון, שאטה.

שום אדם חופשי אינו מסוגל כלל להעלות בדמיונו רגע בחייו של אדם בכלוב.

בחודאי, שופטים מבקרים בכלא. כל אסיר חרד מפני ביקורים אלה. כי ימים מספר לפני כל ביקור מצחצחים את התאים, מסלפים את המציאות. ואיזה אסיר יעז לומר את האמת לשופט-מבקר? ביקורו של השופט יתטיח, והאסיר נשאר — בידי הסוהר שעליו הוא „הלשין”.

כבוד השופט יכול לטעון כאן, בצדק גמור, שאין הוא אחראי לתנאים השוררים בכלא. לבתי-המעצר אחראי מפקח המשטרה. לבתי-הסוהר אחראי נציב בתי-הסוהר. לשניהם אחראי שר-המישטרה. זה עניינם.

אם מוחזקים אסירים בתאיהם בצפיפות ששום מנהל גן-חיות לא היה מרשה בכלוביו, מי אשם? אם נידונים אסירים חולים למוות, מפני שסידורי בית-הסוהר אינם מאפשרים כלל טיפול מינימלי, מי אשם? אם מחנה-המיון במעשיהו יאה למיטטר נאצי, מי אשם? אם „בית-החולים” בכלא רמלה הוא צינוק-ענישה, כך שגם חולה-קשה מעדיף להישאר בתא ללא טיפול, מי אשם?

כבוד הנושכני

לא כבוד השופט. כי אין לו שום סמכות לגבי בתי-הסוהר.

על כבוד השופט מוטל מטעם החברה תפקיד מוגבל: לשפוט נאשמים על פי עיפי החוק. ואם החוק קובע שעליו לשלח למאסר, הוא שולח אותם למאסר, ולעיתים קרובות אף במידת-הרחמים.

מה שקורה במאסר, אינו עניינו של השופט, אלא של מנגנון אחר.

זוהי השיטה.

שיטה נוראה.

כתבתי השבוע מיכתב לשר-המשפטים ולנשיא בית-המשפט העליון, כדי לעורר את תשומת-לבם למיקרים המסויימים שהוזכרו.

הלוואי ויכולתי להציע להם, במצפון שקט, סתרון סביר לתיקון המצב.

אבל איני יודע מהו הפתרון.

אולי יש להנהיג שיטה של רוטאציה בין השופטים, כדי שיעברו מדי פעם מתפקיד שיפוטי אחד למישנהו. יתכן שניתן לעזור לשופט להילחם בקהות-החושים המאיימת עליו, אם תוגבל התקופה בה מוטל עליו לדון בפקודות-מעצר ובמישפטים פליליים.

אולי יש לעודד את השופטים לבלות הרבה יותר בבתי-הסוהר, לבקר אצל משפחות האסירים, לראיין את האסירים עצמם, אחרי שיצאו מן הכלא. יתכן שהדבר היה מעניק לשופט פרספקטיבה אנושית, שקשה לו לקבלה, ולהחזיק בה, בעודו יושב רק על הכס.

אולי יש לבקש כבוד השופט העליון חיים כהן, יושב-ראש הוועדה לבדיקת דרכי-הענישה, לזרז את פעולתו ולחולל רפורמה מפליגה במערכת הענישה בארץ, ברוח הדברים שבוצעו בארצות סקנדינביה, כדי לשנות את מוסדות המעצר עד ללא הכר.

איני יודע.

רק זאת אני יודע:

המצב בבתי הסוהר והמעצר הוא פשע נורא הרבה יותר מכל הפשעים שבוצעו על-ידי ה-אנשים היושבים בהם.

פשע שאחרי ואני שותפים לו. כי בשמנו פועלת שיטה זו.

לטיפול רפואי דחוף ורצוף. אולם כבוד השופט סירב לשחררה בערבות. הוא רק הורה לשלח לבית-הכלא נווה-תירצה, ולא לבית המעצר באב-יכביר.

בניגוד לכבוד השופט, טרח העולם הזה לוודא אם אמנם מילאה המישטרה הוראה זו. נסתבר כי ארבעה ימים אחרי החלטת השופט, עדיין נמצאה הצעירה בהרה באב-יכביר.

אב-יכביר הוא גיהנום. פושעים נוקשים מחזירים לשמע השם. אין זה בית-סוהר, אלא מחנה-ריכוז במלוא מובנו.

כליאת צעירה, בחודש השביעי להריונה, עם סיבוכים, במקום זה — הרי זה פשע. הנסיון הוכיח שזהו, פשוטו כמשמעו, גורדין-מוות פוטנציאלי.

הייתי מוזהב בתפקידי, לא רק כעורך-עתון אלא גם כחבר-כנסת, לולא הצגתי את הדברים כאן במלוא חומרם.

כי שני מיקרים אלה נודעו לנו רק במיקרה. הם יוצאים-מן-הכלל רק בגלל חריפותם המיוחדת. בצורה פחות חריפה, זהו הכל ל.

ואני חייב לשאול: איך נוצר מצב זה?

אני מכיר את כבוד השופט טרייביש עוד מן הימים בהם הייתי בעודי נער, פקיד במשרד עוררדין. הוא אדם טוב-לב וחביב. איני מכיר את כבוד השופט שרון. גם הוא, בוודאי, אדם טוב-לב, רחום, מטרד לתפקידו.

אם כן, איך יכלו לקרות מיקרים כאלה? ולא רק שני מיקרים אלה, אצל שני שופטים אלה — אלא כל המיקרים הרבים אצל השופטים הרבים, שכולם אנשים טובים, רחומים, מסורים לתפקידם?

אין ספק שמשוהו פסול בשיטה כולה. בשיטה, לא בשופטים, האשם.

כבוד השופט יושב על כס המישפט, כס רם ונישא. לפניו עוברים מדי יום עשרות עצירים, שהמישטרה מבקשת לשלח למעצר. לפניו עוברים מדי שבוע עשרות פושעים פליליים, שעליו לגזור את דינם.

את רוב העצירים הוא מכיר ממישפטים קודמים. הוא

המשטרה, קבע הרופא שיש לו „דלקת בריאה, מקבל זריקות וכן טיפול לחיזוק.”

למחרת היום, הובא הילד בפני כבוד השופט שרון, כדי לעמוד במישפטו.

אני משתדל — משתדל מאד מאד — להבין את כבוד השופט.

הנה הובא בפניו ילד בן 14, קודח בחום. הרופא קבע שיש לו דלקת-ריאות — מחלה קטלנית.

לפי תיאורם של עדייראוייה, לא יכול היה הילד לעמוד על רגליו בעת המישפט. השופט הורה לשוטרים להעמידו בכוח. כך עמד הילד, כששני שוטרים מחזיקים אותו בעמידה בשתי זרועותיו.

כאשר סיפרו השוטרים לשופט כי הילד אינו אוכל, אמר השופט: „כשהיה רעב, יאכל.”

וכאשר ביקשו ההורים שלא לשלוח את ה-ילד למאסר במצב זה, השיב השופט: „רופא המישטרה יטפל בו.”

כבוד השופט דן את הילד לשנה וחצי מאסר בפועל אבל הילד ריצה רק תקופה של 38 יום. אחרי שהת-גולל בבתי-כלא שונים, וטולטל לבית-חולים וחזרה, מת מ„אירסיקות הלב, וכתוצאה מדלקת חריפה של קרום פנימי של הלב.”

היתה זאת תוצאה ישירה של דלקת-הגרון שממנה סבל בעת מעצרו, 52 ימים לפני כן. במעצר הספח דלקת-הגרון לדלקת-ריאות.

אחרי מותו של הילד שאל כתב העולם הזה את כבוד השופט שרון אם נכון הוא שאמר להורי הילד, בעת המישפט, שהוא יקבל טיפול רפואי בבית-הסוהר, וכי אין להם מה לדאוג.

כבוד השופט השיב: „נכון. האמנתי למישטרה. הייתי משוכנע בדברי השוטרים, כי הילד מקבל, וימשיך לקבל, טיפול רפואי.”

כאשר שאל הכתב את כבוד השופט אם ברק, לאחר מכן, אם אכן מקבל הילד את ה-